

คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

กฤติยา โสรัจจทานนท์* พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์**
สุธรรม นันทมงคลชัย** วิริทธิ์ กิตติพิชัย**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรส และปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถ
คาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างคือ
บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จำนวน 174 คน เก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง วิเคราะห์
ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสถิติไคสแควร์ สถิติ
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า บุคลากร
ที่ทำงานในสถานีนอนามัย ร้อยละ 55.2 มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพ
ชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ได้แก่ การ
เตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ แบบอย่างจากบิดามารดา สถานะทางเศรษฐกิจ การมีความสัมพันธ์กับแบบ
เพื่อนคู่ชีวิต บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา ปัจจัยที่สามารถคาดทำนายคุณภาพ
ชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การมีความสัมพันธ์กับ
แบบเพื่อนคู่ชีวิต การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา แบบอย่างจากบิดามารดา ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา
โดยสามารถรวมทำนายได้ร้อยละ 76.7 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริม
สัมพันธภาพภายในครอบครัว ซึ่งเป็นการสร้างให้เกิดความรัก ความอบอุ่นภายในครอบครัว ในเรื่องบทบาท
หน้าที่ของคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส เป็นต้น เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงาน
ในสถานีนอนามัยต่อไป

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตสมรส บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การมีความ
สัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธิตศึกษาศาสตร์) สาขาวิชานอนามัยครอบครัว คณะสาธิตศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

** ภาควิชานอนามัยครอบครัว คณะสาธิตศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทนำ

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการสมรสมีการเปลี่ยนแปลงอย่างหลากหลาย ทั้งในด้านการเลือกคู่ครอง ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา และบทบาทในการดำเนินชีวิตคู่ ซึ่งการสมรส หรือการแต่งงาน หมายถึง การทำพิธีเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินเป็นสามีภรรยาตามประเพณี¹ การสมรสนับเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานทางสังคม โดยครอบครัวถือเป็นสถาบันหลักในการทำหน้าที่ขัดเกลาให้สมาชิกในครอบครัวผ่านการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความเอื้ออาทร พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุขในการดำเนินชีวิต เพราะความสุขเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญมากทั้งในระดับบุคคล ระดับสังคม และยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน² แต่เนื่องจากสภาพในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย อาทิ การเมือง การปกครอง ค่านิยม เศรษฐกิจ และสิ่งต่าง ๆ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต³ ซึ่งสามารถส่งผลไปสู่คุณภาพชีวิตสมรสได้เช่นกัน ทำให้ปัจจุบันการสมรสมีแนวโน้มลดลง จากสถิติการจดทะเบียนสมรสของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์⁴ พบว่า การจดทะเบียนสมรส 3 ปี ย้อนหลัง ได้แก่ ในปี 2550 มีการจดทะเบียนสมรส 307,910 คู่ ในปี 2551 มีการจดทะเบียนสมรส 318,496 คู่ และในปี 2552 มีการจดทะเบียนสมรส 300,878 คู่ จะเห็นได้ว่าการสมรสตามกฎหมายมีแนวโน้มลดลง คู่สมรสให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรส หรือการแต่งงานน้อยลง ซึ่งเท่ากับว่าพันธะระหว่างคู่สมรสลดลง สามารถนำไปสู่สาเหตุที่ทำให้การดำเนินชีวิตคู่เกิดความไม่มั่นคงได้ จากการศึกษาของ Ledermann T et al⁵ พบว่า ความเครียดจากปัจจัยภายนอกของตนเองมีผลมากกว่าความเครียดจากปัจจัยภายนอกของคู่สมรส และเมื่อเกิดความเครียดทำให้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสเช่นกัน ผู้วิจัยเห็น

ความสำคัญของคุณภาพชีวิตสมรส และการป้องกันการหย่าร้าง สอดคล้องกับการศึกษาของ Stanley SM et al⁶ พบว่า การสมรสที่มีข้อผูกมัดจะลดระดับความขัดแย้งและการหย่าร้างได้ Lewis RA and Spanier GB⁷ กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตสมรสที่สมบูรณ์และมีความสุข จะเกิดจากความพยายามของคู่สมรส ทั้งสามีและภรรยาที่จะต้องมีความรัก ความร่วมมือ ร่วมใจกันอย่างแท้จริง และอุทิศตนต่อกันอย่างมั่นคง มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะประคับประคองชีวิตคู่ ให้ประสบความสำเร็จ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หากคู่สมรสมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกันทำให้การดำเนินชีวิตคู่เป็นไปอย่างไม่ราบรื่น ในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตสมรสนั้น ประกอบด้วย การปรับตัวในชีวิตสมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรสและความสุขในชีวิตสมรส คู่สมรสที่มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับดีจะมีการปรับตัวในชีวิตสมรส และการสื่อสารระหว่างคู่สมรสที่ดี ทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสและความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง ดังนั้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสให้เกิดความมั่นคงจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของประเทศ

จังหวัดสมุทรปราการ มีลักษณะสังคมที่หลากหลาย ด้วยเป็นทั้งเขตเมืองและเขตชนบทรวมอยู่ด้วยกันเกือบทุกพื้นที่ในจังหวัด ประชากรมีความแตกต่างในการดำเนินชีวิตรวมถึงการดำเนินชีวิตสมรส จากสถิติการจดทะเบียนครอบครัวของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์⁴ พบว่า การจดทะเบียนสมรส 3 ปี ย้อนหลัง ได้แก่ ในปี 2550 มีการจดทะเบียนสมรส 8,709 คู่ ในปี 2551 มีการจดทะเบียนสมรส 9,332 คู่ และในปี 2552 มีการจดทะเบียนสมรส 8,190 คู่ ซึ่งสอดคล้องกับสถิติการจดทะเบียนสมรสของประเทศ และยังพบว่าการจดทะเบียนหย่า 3 ปี ย้อนหลัง ได้แก่ ในปี 2550 มีการจดทะเบียนหย่า 3,434 คู่ ในปี 2551 มีการจดทะเบียนหย่า 3,797 คู่ และปี 2552 มีการจดทะเบียนหย่า 3,683 คู่ แสดงให้เห็นว่า คู่สมรสมี

แนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับการสมรสน้อยลง หรือเกิดปัญหาในชีวิตสมรสทำให้เกิดการหย่าร้าง ส่งผลกระทบกับคุณภาพชีวิตสมรสที่ไม่มั่นคงตามมา และปัญหาดังกล่าวสามารถเกิดได้กับบุคคลในทุกอาชีพ ผู้วิจัยอยู่ในฐานะที่เป็นบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัย พบว่ามีบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยประจำตำบลต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก ประชาชนสามารถมองแบบอย่างในการดำเนินชีวิตสมรสอย่างมีคุณภาพได้อย่างชัดเจน แต่ในปัจจุบันบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยมีทั้งภาระหน้าที่ทางการงาน และภาระหน้าที่ทางครอบครัว ประกอบกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และสังคมที่บีบรัด ทำให้บุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัยมีโอกาสเกิดความเครียดจากการทำงาน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรส และปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์ และสามารถคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัย ผลการศึกษากครั้งนี้จะเป็นฐานข้อมูลสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัย ให้เกิดความรัก ความเข้าใจ และความอบอุ่นกับสมาชิกในครอบครัวต่อไปในภายภาคหน้า นำไปสู่การมีชีวิตสมรสที่มั่นคงต่อไป

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross - sectional survey research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย เพศชายหรือเพศหญิงที่ปฏิบัติงานในสถานีนามัยตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จนถึงปัจจุบัน โดยมีคู่สมรสอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาอย่างน้อย 1 ปี ขึ้นไป ปัจจุบันชีวิตสมรสยังดำเนินอยู่ โดยคู่สมรสแต่ละฝ่ายทำงาน หรือไม่ทำงานอยู่ในสถานีนามัยได้

เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดของประชากรที่มีอยู่จริงจากบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ 65 แห่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 174 คน

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ให้บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยเป็นผู้ตอบเอง ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 2 ข้อ และแบบอย่างจากบิดามารดา จำนวน 6 ข้อ ระดับการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว เป็นคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 3 ข้อ และการมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต ข้อคำถามมีทั้งทางบวกและทางลบ จำนวน 6 ข้อ ระดับการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรสเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแบบวัดการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของ งามดา วณิชานนท์ และคณะ⁸ และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ข้อคำถามมีทั้งทางบวกและทางลบ จำนวน 10 ข้อ ระดับการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรสเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Lewis RA and Spanier GB⁷ และประยุกต์จากแบบสอบถามบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวของ จิรนนท์ ทรัพย์อยู่⁹ ข้อคำถามมีทั้งทางบวกและทางลบ จำนวน 10 ข้อ ระดับการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ส่วนที่ 5 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรสเกี่ยวกับการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา

ของกลุ่มสมรส ผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแบบวัดการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของ งามตา วณินทานนท์ และคณะ⁸ และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ข้อคำถามมีทั้งทางบวกและทางลบ จำนวน 10 ข้อ ระดับการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ส่วนที่ 6 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรส และความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Lewis RA and Spanier GB⁷ และประยุกต์จากแบบสอบถามของ จิรนนท์ ทรุชอยู่⁹ และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ข้อคำถามมีทั้งทางบวกและทางลบ จำนวน 20 ข้อ ระดับการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ แบบสอบถามมีการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และได้นำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 คน นำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของข้อมูลแต่ละชุด ดังนี้ แบบสอบถามแบบอย่างจากบิดามารดาของกลุ่มสมรส = 0.80 แบบสอบถาม การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต = 0.81 แบบสอบถามการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส = 0.89 แบบสอบถามบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส = 0.91 แบบสอบถามการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา = 0.79 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส = 0.90

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตสมรส โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพล และสามารถคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรส ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตามเอกสารรับรองเลขที่ MUPH 2010-087

ผลการวิจัย

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาพบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 82.2 และพบว่ามีอายุระหว่าง 20-58 ปี ค่าเฉลี่ย 36.9 ปี (SD = 9.0) และกลุ่มสมรสของกลุ่มตัวอย่าง มีอายุระหว่าง 21-73 ปี ค่าเฉลี่ย 38.7 ปี (SD = 9.8) กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.9 กลุ่มสมรสของกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.1

คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 55.2 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 65.14 คะแนน (SD = 10.32) จากคะแนนเต็ม 80 คะแนน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ร้อยละ 49.4 ของกลุ่มตัวอย่าง มีระดับคะแนนความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.62 คะแนน (SD = 5.29) จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ส่วนความสุขในชีวิตสมรส พบว่า ร้อยละ 63.8 ของกลุ่มตัวอย่าง มีระดับคะแนนความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.52 คะแนน (SD = 5.55) จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน (Table 1)

Table 1 Number, percentage and level of marital quality of personnel in health centers, samutprakarn province

Level of Marital Quality	Total Number	% (n = 174)
Marital Quality		
High (64-80 scores)	96	55.2
Moderate (49-63 scores)	67	38.5
Low (20-48 scores)	11	6.3
Mean = 65.14, SD = 10.32, Min = 26, Max = 80		
Marital Satisfaction		
High (32-40 scores)	76	43.7
Moderate (25-31 scores)	86	49.4
Low (10-24 scores)	12	6.9
Mean = 31.62, SD = 5.29, Min = 16, Max = 40		
Marital Happiness		
High (32-40 scores)	111	63.8
Moderate (25-31 scores)	52	29.9
Low (10-24 scores)	11	6.3
Mean = 33.52, SD = 5.55, Min = 10, Max = 40		

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ พบว่า ปัจจัยก่อนสมรส คือ การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และปัจจัยขณะสมรส คือ สถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ส่วนความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา การมีบุตร และลักษณะ

โครงสร้างครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากร (Table 2)

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เรียงตามลำดับของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา และแบบอย่างจากบิดามารดา ตามลำดับ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) ส่วนระยะเวลาการสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากร (Table 3)

Table 2 Correlation between variables of marital quality of personnel in health centers, samutprakarn province by chi-square test (n = 174)

Variables	Marital Quality				p-value
	Low - Moderate		High		
	Total	%	Total	%	
	Number		Number		
Premarital Factors					
Age similarity					0.099
yes	56	71.8	79	82.3	
no	22	28.2	17	17.7	
Educational similarity					0.659
yes	38	48.7	50	52.1	
no	40	51.3	46	47.9	
Economic preparedness					0.017*
yes	50	64.1	77	80.2	
no	28	35.9	19	19.8	
Marital Factors					
Economic status					0.001*
Keep enough money left	31	39.7	64	66.7	
Not enough money left store	26	33.4	22	22.9	
Inadequate and in debt	21	26.9	10	10.4	
Maternity					0.062
No	21	26.9	41	42.7	
1 person	25	32.1	29	30.2	
2-4 persons	32	41.0	26	27.1	
Family Structure					0.072
Spouse	16	20.5	33	34.4	
Nuclear family	44	56.4	39	40.6	
Extended family	18	23.1	24	25.0	

*Statistical significance at $p\text{-value} < 0.05$

Table 3 Coefficient correlation between variables of marital quality of personnel in health centers, samutprakarn province by pearson's product moment correlation coefficient

Variables	Coefficient Correlation (r)	p-value
Premarital Factors		
Parental model	0.333	< 0.01*
Marital Factors		
Period of marriage	-0.046	0.549
Partnership relation	0.749	< 0.01*
Spouse communication	0.710	< 0.01*
Spouse role	0.810	< 0.01*
Buddha's teachings profession	0.675	< 0.01*

* Statistical significance at $p\text{-value} < 0.05$

ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัยจังหวัดสมุทรปราการ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา แบบอย่างจากบิดามารดา การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส การยึดหลัก

คำสอนพุทธศาสนา ซึ่งตัวแปรเหล่านี้สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย ได้ร้อยละ 76.7 โดยตัวแปรที่ทำนายได้ดีที่สุดเรียงลำดับตามค่า Beta ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา แบบอย่างจากบิดามารดา และความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา (0.443, 0.291, 0.206, 0.132, และ -0.078) (Table 4)

Table 4 Stepwise multiple regression analysis between predictor of marital quality of personnel in health centers, samutprakarn province

Predictor	B	Beta	t	p-value
Spouse role	0.920	0.443	6.967	< 0.001
Partnership relation	0.840	0.291	5.154	< 0.001
Buddha's teachings profession	0.508	0.206	4.054	< 0.001
Parental model	0.361	0.132	3.268	0.001
Educational similarity	-1.616	-0.078	-2.099	0.037

Constant = -2.053, $R^2 = 0.767$

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่าบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง และระดับปานกลาง โดยพบว่าคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย ครั้งหนึ่งคิดว่าจะใช้ชีวิตกับคู่สมรสของท่านคนนี้อย่างไร ในระดับมากที่สุดร้อยละ 51.1 และครั้งหนึ่งคู่สมรสรู้สึกภูมิใจที่ได้มีชีวิตอยู่ร่วมกัน ปัจจุบัน ในระดับมากที่สุดร้อยละ 51.1 และมากกว่าครั้งหนึ่งคู่สมรสพร้อมให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจเมื่อคู่สมรสของตนมีความทุกข์ และรู้สึกสบายใจที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่คู่สมรสแทบทุกครั้ง ในระดับมากที่สุดร้อยละ 54.0 สอดคล้องกับการศึกษาของ วราภรณ์ เนาวรังสี และคณะ¹⁰ พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในครอบครัว จังหวัดหนองคาย มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง เนื่องจากคู่สมรสมีความพึงพอใจและมีความสุขในชีวิตสมรสซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสในระดับปานกลาง พร้อมทั้งมีความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยให้ความรัก ความเข้าใจ และให้ความสำคัญแก่คู่สมรสของตนเป็นอย่างมาก

เมื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสมีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา แบบอย่างจากบิดามารดา การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสสูงสุด คือ บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส แสดงให้เห็นว่าคู่สมรสที่มีการแบ่งหน้าที่กันชัดเจน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยอมรับซึ่งกันและกัน มีการตัดสินใจปัญหา และแก้ไขปัญหาร่วมกัน ร่วมกัน และมีการปรับบทบาทหน้าที่ของตนเองได้เหมาะสมส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีสอดคล้องกับการศึกษาของ Cohen O et al¹¹ พบว่า การยอมรับซึ่งกันและกัน และมีการแก้ปัญหาคความขัดแย้งของคู่สมรสในระดับคะแนนที่สูงจะทำให้การสมรสเต็มไปด้วยความสุข มีชีวิตชีวา สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB⁷ ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตสมรสเป็นการประเมินการแสดงออกของลักษณะของการปฏิสัมพันธ์กันของคู่สมรส และการปฏิบัติหน้าที่ของคู่สมรส โดยคู่สมรสที่มีคุณภาพชีวิตสมรสสูง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวที่ดี การมีความ

พึงพอใจในชีวิตสมรส และความสุขในชีวิตสมรส จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถบอกได้ว่านอกจากบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสที่เหมาะสม โดยมีการช่วยเหลืองานบ้านต่อกัน สัมพันธภาพทางเพศ การทำหน้าที่ของการเป็นบิดามารดา ความสอดคล้องในการทำกิจกรรมร่วมกัน การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภายในครอบครัวสามารถทำให้คุณภาพชีวิตสมรสสูงแล้วนั้น การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต โดยที่คู่สมรสให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน มีการพึ่งพาอาศัยกัน และกันแน่นแฟ้นของอารมณ์และความคิด มีเวลาในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน มีการไปไหนมาไหนด้วยกัน มีการปรึกษาหารือแก้ปัญหาของครอบครัวร่วมกัน เข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน กับคู่สมรส มีผลให้คุณภาพชีวิตสมรสสูง และการหยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตสมรส การรักเดียวใจเดียว มีผลให้คุณภาพชีวิตสมรสสูงเช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ งามตา วณิชานนท์¹² พบว่า การรับรู้การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของภรรยาส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตสมรสให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตสมรส และการนำแบบอย่างจากบิดามารดาใช้ในการดำเนินชีวิตสมรส มีผลให้คุณภาพชีวิตสมรสสูงตามด้วย ซึ่งแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB⁷ กล่าวว่า คุณภาพชีวิตสมรสภายในครอบครัวเดิมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวใหม่ และยังรวมถึงความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา ย่อมมีการปรับตัวเข้าหากันได้ง่าย ส่งผลให้การดำเนินชีวิตสมรสราบรื่น สอดคล้องกับการศึกษาของ สุธรรม นันทมงคลชัย และคณะ¹³ พบว่า คู่สมรสไม่มีความแตกต่างกันในด้านการศึกษา สามารถส่งเสริมให้มีการปรับตัวในชีวิตสมรสที่ดีเช่นกัน

จากผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดคนโยบาย และจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธภาพภายในครอบครัวของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ในการ

ส่งเสริมให้เกิดความรัก ความอบอุ่นภายในครอบครัว โดยจัดกิจกรรมให้มีการรณรงค์/อบรม/สัมมนา ให้กับบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย ในเรื่องบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส การสร้างความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การฝึกปฏิบัติธรรมโดยยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา ในเรื่องการครองเรือนมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตสมรส เพื่อส่งผลให้ชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยจังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหาร และบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการทุกท่านที่เข้าร่วมการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. ราชบัณฑิต. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น, 2525.
2. Diener E. Subjective well-being. *Psychological Bulletin*. 1984; 95(3): 542-75.
3. สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2545.
4. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สถิติการจดทะเบียนครอบครัว [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://www.m-society.go.th/msostat2.php?stat_group=6&page=&page1=2&sortby= เข้าถึงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2553.
5. Ledermann T, Bodenmann G, Rudaz M, Thomas NB. Stress, Communication and Marital Quality in Couples. *J Family Relations* 2010; 59(2): 195-207.
6. Stanley SM, Johnson CA, Amato PR. Premarital Education, Marital Quality, and Marital Stability: Findings From a Large,

- Random Household Survey. *J Family Psychology* 2006; 20(1): 117-26.
7. Lewis RA and Spanier GB. Theorizing about the quality and stability of marriage. *Contemporary Theories about the Family*. New York: The Free Press; 1979.
 8. งามตา วนินทานนท์, ดุษฎี โยเหลา, วิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี, วันเพ็ญ พิศาลพงศ์, อุษา ศรีจินดารัตน์. รายงานการวิจัย. การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2545.
 9. จิรนนท์ คุรุช้อย. คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานามัยครอบครัว]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2551.
 10. วราภรณ์ เนาวรังสี, จุริญ อึ้งสำราญ, ประพัตรา จันทนะสมบัติ. คุณภาพชีวิตคู่สมรสและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตคู่สมรสในครอบครัวในจังหวัดหนองคาย. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.jvkk.go.th/research/article/detail.asp?code=1> เข้าถึงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2553.
 11. Cohen O, Geron Y, Farchi A. A Typology of Marital Quality of Enduring Marriages in Israel. *J Family Issues* 2010; 31(6): 727-47.
 12. งามตา วนินทานนท์. ปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของความสำเร็จในชีวิตสมรส. *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรมไทย*. 2548; 2(1): 8-37.
 13. สุธรรม นันทมงคลชัย, ประภัศสร ฐปมงคล, พูนสุข ช่วยทอง, สุวินธร กลัมพากร. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรสของสตรีในเขตชนบท จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา* 2549; 3(3): 11-18.

Marital Quality of Personnel in Health Centers, Samutprakarn Province

Krittiya Sorajjatanon* Pimsurang Taechaboonsermsak**
Sutham Nanthamongkolchai** Wirin Kittipichai**

ABSTRACT

The objective of this research was to study the marital quality and factors affecting and predicting the marital quality of personnel in health centers in Samutprakarn Province. The samples of this study consisted of 174 persons. The data were collected using the self-rating questionnaires and then analyzed to obtain the frequency, percentage, mean standard deviation using Chi-square test, Pearson's product moment correlation coefficient, and Stepwise multiple regression. The findings indicated that 55.2% of the participating health officers had the marital quality in the high level. The factors associated with the marital quality of health officers with the statistical significance ($p\text{-value} < 0.05$) included economic preparedness, parental model, economic status, partnership relation, spouse role, and Buddha's teachings profession. In addition, factors predicting the marital quality of health officers were spouse role, partnership relation, Buddha's teachings profession, good parental models, and educational similarity. The prediction percentage was 76.7. It was suggested that the policy of family relationship promotion should be established to enhance the love and warmness in families Spouse role and Spouse communication should also be encouraged to promote the marital quality of heath officers.

Key words: Marital Quality, Personnel in Health Centers, Spouse role, Partnership relation, Buddha's teachings profession

J Public Health 2011; 41(1): 39-49

Correspondence: Assistant Professor Dr. Pimsurang Taechaboonsermsak, Department of Family Health, Faculty of Public Health, Mahidol University, 420/1 Rajvithi Road, Rajchathewi, Bangkok 10400, Thailand

* Graduate student in Master of Science (Family Health), Faculty of Public Health, Mahidol University and Faculty of Graduate studies, Mahidol University

** Department of Family Health, Faculty of Public Health, Mahidol University